

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLEJE

SZOMBAT

Tagfelvétel a Pesti Chevránál

Jagodát zsidóra akarják festeni, mások Francot is. — Szegény a zsidó iskola és szegényen küzd a zsidó sajtó is. — Vámos Henrik: Testvér, légy ismét Barmiczwo. — Dr. Sch. B.: Bernát Ottóról. — Pályázói fogyatékoság egykor és most. — Szines riportok. — Hirek. — Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . !

FÜRST ALADÁR DR. KITÜNTETÉSE
Fürst Aladár dr.-t, a Zsidó Gimnázium tanárát abból az alkalomból, hogy ebben a tanévben tölti be 35 éves tanári szolgálatát, az igazgatói címmel tüntette ki az iskolafenntartó Pesti Izraelita Hitközség elöljárósága.

AZ ÓBUDAI HITKÖZSÉG UJ ELNÖKE. Az óbudai hitközség választóközgyűlése április hó 11-én egyhangulag hitközségi elnökké választotta Kemény Lajos m. kir. kormányfőtanácsost.

A LIPÓTVÁROSI KASZINÓ VACSORÁJA. A Lipótvárosi Kaszinó kedden este Stein Emil elnök, Budai Goldberger Leó alelnök és a tisztikar üdvözlésére vacsorát rendezett. Az ünnepi beszédet dr. Farkas Ignác egészségügyi főtanácsos mondotta. Meleg szavakkal köszöntötte a kaszinó tisztikarát, majd a kor nagy problémáival foglalkozott. A fiatalság helyzetéről szólva rámutatott arra, hogy az állástalan diplomások előtt meg kell nyitni az utat az érvényesülés felé. Beszédét azzal fejezte be, hogy bízunk kell abban, hogy a kultúra és a művészet értékeit csorbíthatatlanul fogjuk átadni az utókornak. Az ünnepi vacsorán még Stein Emil és Budai Goldberger Leó szólt föl.

ÜNNEPI ISTENTISZTELET A NAGYFUVAROS UCCAI TEMPLOMBAN. A pesti izr. hitközség Nagyfuvaros-uccai templomkörzete megválasztott új vezetőségének tagjait és bizottságait a Nagyfuvaros ucca 4. sz. alatt levő körzeti templomban április 17-én, szombaton délelőtt 10 órakor kezdődő hálaadó ünnepélyes istentiszteleten a Pesti Izr. Hitközség központi elöljáróságának jelenlétében dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi papi áldásban fogja részesíteni.

AZ IZRAELITA SZÜNIDEI GYERMEKTELEP EGYESÜLET nyaraltatási akciójára vonatkozó előkészületek már javában folynak, mert az egyesületnek ez idén is szándéka nagyszámu üdülésre váró védeniceit Diósjenőn, Péterhegyen (Óbuda) és a Balaton mellett elhelyezni. Nehézségekbe ütközik azonban az ehhez szükséges anyagi eszközök megszerzése és az egyesület a társadalmi

feladatában — úgy mint azt már évtizedek óta — segítségére legyen.

Bizalommal fordul tehát jóakaróihoz és nemesszívú emberbarátaihoz és kéri, hogy az idén is tegyék lehetővé a főváros szegény, esenevész iskolás gyermekeinek nyári üdülését, hogy legyen gült szervezetük újra megerősödjék.

Adományok küldhetők az Angol Magyar Bank, a Magyar Általános Hitelbank, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főintézetéhez, a lap kiadóhivatalához, vagy az egyesület irodájába (VII. Sip u. 12.)

A ZSIDÓ GIMNÁZIUM BARÁTAINAK EGYESÜLETE folyó hó 11-én tartotta meg a tizenegyedik közgyűlését Fürst György a Pesti Chevra Kadisa elöljárója és a Fiuárvaház templom elöljárósági bizottság elnökének elnöklése alatt. A közgyűlésen megjelentek a gimnázium legrégebben végzett növendékei is, akik közül egyet az egyesület választmányába beválasztottak. Goldberger Salamon dr. igazgató és Heller Bernát dr. az intézet volt igazgatójának magas szárnyalásu felszólalása után, szólásra emelkedett dr. Endrei S. Henrik, a Chevra Kadisa népszerű igazgató-főtitkára, aki gyönyörű beszédben vázolta a baráti egyesület fennkölt hivatását. Megemlékezett az iskola működéséről és arról a jelentős hivatásról, amit a zsidó gimnázium a kultúra érdekében végez.

A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR SPECIALITÁSAI. Évről-évre szélesedik a Budapesti Nemzetközi Vásáron gyártott ill. forgalomba hozott speciális vásári cikkek skálája. A M. Kir. Dohányjövődék, amely évek óta külön vásári cigarettatípust gyárt és árusít a vásáron, e kitünően bevált módot ki fogja terjeszteni idén új vásári szivartípus bevezetésére. Vásári specialitás továbbá az idén először a vásár alkalmából hat különböző értékben kibocsátott magyar vásári postabélyeg. Ujítás lesz a speciális vásári parfüm és kölnivíz, amelyet benzintankokból fognak a vásáron kimérni. Ezenkívül a vásáron felállított kisipari elektromos műhelyekben készült vásári emléktárgyak a helyszínen kerülnek eladásra.

A REMÉNY zsidó ifjusági folyóirat új száma, dr. Molnár Ernő szerkesztésében gazdag tartalommal és szép képekkel jelent meg. XXIII. évfolyam. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV. Ajtósi Dürer-sor 9 Mutatványszám díjtalan.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

A föld négy sarkáról

„Délről, keletről, északról, nyugatról a közelnek és a távolnak üdvözlét fogadja.“ Jehuda Halévi ismert elégiájában így köszönti Ciont. Ez a költői szó e héten megvalósul a Szombattal kapcsolatban. Tízéves jubileumunk alkalmából köszöntött bennünket a délafrikai Johannesburgból dr. Landau egyetemi tanár és főrabbi, a cincinnati liberális rabbiképző elnöke üdvözléte is megérkezett, Varsóból dr. Schorf szenátor és egyetemi tanár írt, Londonból pedig dr. Hertz brit birodalmi főrabbi intéz hozzánk szívélyes sorokat. Johannesburg, Cincinnati, Varsó, London — valóban a föld négy sarka.

A Biblia nyelvén szóltunk hozzájuk, értesítettük őket, hogy tíz év óta küzdünk erkölcsi és szellemi értékeinkért. Dr. Landau egyetemi professzor, aki, mint héber drámaíró is nagy tevékenységet fejt ki, éppen ezt a szempontot ragadja ki és kiemeli, hogy a zsidó sajtónak munkása milyen megbecsülést érdemel, amikor teljes szellemi erejének latbavetésével küzd a zsidó-

ságért és ezzel együtt az erkölcsi világ érdekeiért. Ebbe a gondolat-síkba tartozik az, amit Morgenstern professzor írt, amikor azt kívánja, hogy a Szombat működése továbbra is nyugodjék ezen a három pilléren: „Isten, Izrael, Tóra.“ Dr. Schorr, a jubiláló Szombat kapcsán kiemeli, hogy a zsidóság centrális eszméje a „szombat“, amely a talmudi bölcsek kijelentése szerint egyenértékű az összes többi vallástörvényekkel. A brit birodalom főrabbiája pedig a jó célokért küzdők szolidaritásában küldi jókívánatait.

Az említett kiváló férfiak a Biblia nyelvén szólnak hozzánk, azaz elsősorban héberül; vagy angolul, azon a nyelven, amelyen a Biblia eszméi legjobban elterjedtek a földön. A legnemesebb értelemben vett zsidó szolidaritás üditő levegője áramlik felénk, e szavakból, amelyek Johannesburgból, Newyorkból, -Varsóból, Londonból szólnak hozzánk, hisz ennek az együttérzésnek az alapja nem politikai, nem anyagi, hanem tisztán eszmei.

Szegény iskola, szegény sajtó

A Szombat március 20-iki számában azt írtuk: „Az Izraelita Tanítóegyesületnek Közlönye az iskolák fenntartása érdekében igen fontosnak tartja a sajtó propagandáját. Ez nagyon okos és helyes elgondolás. Ehhez természetesen az tartozik, hogy a sajtó el legyen terjedve. Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani tárgyilagosan, hogy a tanítóság sohasem tűnt ki azzal a buzgalommal, hogy propagandát csináljon a sajtónak. Olyan propagandára van szükség, amikor a sajtót propagálják.“ E megjegyzésre nagyon ingerülten válaszolt Schich'ancz Ármin egyesületi elnök úr.

Mivelhogy nem akarom a dolgot elmergesíteni, hiszen a zsidó iskola minden pozitív zsidónak szívügye, és az Orsz. Izraelita Tanítóegyesület működését is csak a legnagyobb tisztelet -illeti. Megkérdez'em dr. Richtman Mózes, akinek kompetenciáját senki nem fogja kétségbevonni, amikor zsidó iskoláról és zsidó sajtóról van szó, hogy ő legyen a döntő bíró. A meginterpellált barátom a következőket mondta:

— Mind a két félnek igaza van és ilyenkor bajok vannak. A Szombat megjegyzésében semmi tántó nincs, sem lekinylő. Ellenkezőleg azt akarja mondani, hogy a Tanítóegyesületnek a sajtópropagandától nagy eredményt nem lehet várni, mert a felekezeti sajtó abban a gyengeségben leledzik, mint a zsidó iskola: igen sok felekezeti tényező nélkülözhetőnek és feleslegesnek tartja. Miért kell tehát a dolgot úgy fe'üntetni, hogy a sajtó önmagának kér valami', ellenben a tanítóság csupa önzetlenségből küzd az iskoláért? Legyünk csak őszinték: a sajtóból élnek emberek jól-rosszul, de amellet a zsidó közösség szellemileg és erkölcsileg gyarapodik.

Mivelhogy a Szombat eltűri a kritikát, meg kell mondani, nos — túl őszinte volt. Bevallo'tta a zsidó sajtó gyengeségét. Ahelyett, hogy kijelen'tette volna ismert módon, hogy a zsidó sajtó hatalma igen nagy, „történelmet csinál“, de most nem ér rá megmenteni a zsidó iskolát, fontosabb teendői vannak. Ahelyett, hogy önértzet'el kijelen-

tette volna, mint a falusi samesz fia, a liberális egyházpolitikai javaslatok törvényerőre emelkedése után: „Én elvehetném Eszterházy hercegnőt, de nem tetszik nekem.“

De ha már ilyen őszinte volt a Szomba', le lehet szegezni, hogy valóban a sajtópropaganda nem sokat ér olyan zsidó közéletben, ahol a hitközségek költsége'ését kizárólag a pénzügyi egyensúly szempont'jából nézik és így az iskola fenntartása azonkívül sokszor ellentétben áll felekezeti politikai, sőt rabbisági kérdésekkel.

Azt hiszem azonban, hogy az ellentét áthidalható. A szóbanforgó cikkben Schich'ancz egyesületi elnök ur azt írja: „Az Országos Irodák e kérdésben országos mozgalma't nem indítottak ugyan, de minden konkrét esetben, amikor közbelépésüket kértük, teljes készséggel és szeretet'el karolták fel az ügyet. Hogy milyen hatással voltak irásaink az egyes hitközségekre, azt itt nem ellenőrizhetjük, de tudomásunk van nem egy esetről, amikor iskoláinkat megszünte'ni készülő előljárók tervüktől elálltak.“

Itt kell a dolgot megfogni és a békét helyreállítani. A felekezeti sajtó nem szeret bírálni, de nagyon örül, ha valami jót mondhat. A Tanítóegyesület csak közölje szorgalmasan, hogy az országos irodák vagy egyes hitközségek milyen áldozatot hoztak az iskolákért, milyen eredményesen tevékenykedtek ilyen irányban. A közléseket a sajtó szívesen hozza. Ez a legjobb propaganda, hatásosabb minden frázisnál.

Mindenki tudja, hogy zsidó iskola nélkül nincs zsidó élet, de a felekezeti életben sok olyan ember játszik szerepet', aki csak akkor szereti a sajtót is, meg az iskolát is, ha nem kerül pénzbe

A dalesz veszekszik tehát ebben az esetben, mikor a szegény mai iskola szemrehányásokat tesz a sajtónak és dicséri az előljáróságokat. Legyen tehát szent a béke, ne hogy azt lehessen mondani, hogy mindenki megtette kö'eleességét: a vezetők, az elnökök, csak éppen a zsidó sajtó nem, amely valóban olyan, mint a jószívű ember, akinek szíve van, de pénze nincs.

Testvérem! Légy újra Bar-miczvo!

A pesti Chevra Kadisa intézményeinek nagyszerűségét nem kell külön kiemelni. Azt is fölösleges megemlíteni, hogy Kramer Miksa kormányfőtanácsos és vezérkara, valamint dr. Endrei Henrik igazgató és a vezetése alatt álló tisztviselői kar feladata magaslatán áll. De mivel most a Chevra tagfelvételre készül, minden jó zsidónak kötelessége a saját körében oda hatni, hogy mindenki részt kérjen a Chevra szeretet-munkájában. Ez a szeretetmunka bizonyos mértékben viszonyosságon alapszik. A beteg Chevra-tag kórházi ellátása könnyebben megy, az elaggott tagok egyrésze életük alkonyát a

szeretet sugaraitól beragyogva élhetik le. De nem ez a fontos a Chevra tevékenységében.

Az igazi gemilusz cheszed nem vár viszonzásra, ebben rejlik az ő isteni, áldásos és fenkölt ereje. *Ezért nem azt kell néznünk: mit adhat nekünk, vagy családunknak a Chevra, hanem azt, hogy mit nyújt a zsidó szeretetmunka szent eszméjének.*

Mindenki szóljon tehát barátjához, ismerőiséhez: Hittestvérem, a te helyed a Chevra tagjai sorában van. Légy újból bar-miczvo. Mert a Chevra munkájában résztvenni — nincs ennél nagyobb miczvo!

Vámos Henrik

Bernát Ottóról,

a napokban elhunyt kiválóan képzett és népszerű ujságíróról sok kedves apróság jelent meg a napi és heti lapok hasábjain. De amik szegény „Tuti bácsi” életében a legérdekesebb és legjellemzőbbek voltak, azt csak azok tudják, akik előtt egész bizalmasan feltárta legbensőbb érzelmeit. Bernát Ottót valaha *Singernek* hívták, fiatalabb éveiben a zsidó felekezeti lapoknak volt állandó munkatársa. Több mint 50 évvel ezelőtt kikeresztelkedett és ámbár ez a lépés számára óriási lelki megrázkódtatást jelentett, mégis meg kellett, hogy történjen, mert így kívánta ezt *Hentaller* Lajos, a Kossuth-párt akkori vezére, aki csak ily feltétel mellett volt hajlandó leányát Bernát Ottóhoz adni feleségül.

Bernát Ottó azonban kitérése

után is tovább foglalkozott a zsidó irodalommal, továbbra is elolvasott minden zsidó tudományos könyvet és később is, mikor már nagyon elfoglalt ember volt, naponta „tanult” talmudot. *Dr. Klein Miksa*, a rabbiképző fiatalon elhunyt professzora volt a tanítója. Állandó baráti körünk, melynek tagjai voltak *Bródy* Lajos, a *Neues Pester Journal* főszerkesztője, az enciklopedikus tudású *Peisner* Ignác, *Diósi* Béla, a nagy zenetritikus és *Szatmári* Mór, a Parlament népszerű „Mócsi”-ja, sokat mulattak a kitért talmudistán, és nem egyszer fordult elő, hogy, amikor Tuti megjelent közöttünk, a mindig jókedvű és sziporkázó szellemű *Diósi* Béla azzal fogadta: „Was für eine Sugje lernt jetzt der Goj?!”

Dr. SCH. B.

A Pesti Chevra Kadisa 1937. évi költségvetése

— 1,704.000 pengő jótékony és kegyeleti célokra —

A napokban tartotta a Pesti Chevra Kadisa költségvetési bizottsága, valamint az intézetek vezérlőbizottsága, Kramer Miksa elnök elnöklete alatt, költségvetési ülését, amelyben a Chevra Kadisának 1937. évi előirányzatát tárgyalták.

Az előirányzat szerint a kiadások 1,704.800 pengőt, a bevételek 1,575.000 pengőt tesznek ki, úgyhogy 129.800 pengő kezelési hiányra számít az előirányzat. Az előirányzat szerint az intézmények (Szeretetház, Szeretetkórház, Aggokháza, Menedékház, Felnőtt Vakok Otthona) fenntartása 517.000 pengőbe kerül; szegénygyámolításra, valamint az intézmények támogatására előirányoztak 171.500 pengőt, a betegápolási intézmények fenntartásán kívül különböző betegápolási kiadásokra előirányoztak 70 ezer pengőt. A temetésekkel (konduktus, ingyenes temetések stb.) kapcsolatos kiadások kitesznek 271.000 pengőt. A temető fenntartásával kapcsolatos kiadások 300.000 pengőt, az alapítványi házak kezelése, valamint különböző gazdasági kiadások 145.000 pengőt tesznek ki. Az elesett hősök emléké-

re létesítendő emlékműre előirányzott a költségvetés 17.000 pengőt és a temetőben felállítandó új hűtőkamra létesítésére 17.500 pengőt, úgyhogy a költségeknek több mint 90 százaléka kegyeleti és jótékonyági célokra szolgál.

Az előterjesztett költségvetéshez Mezőfi Vilmos, Wertheimer Adolf, Komlós Sándor és dr. Spitzer József választmányi tagok szóltak hozzá, akik a legteljesebb elismerésüket fejezték ki a Chevra Kadisa előjáróságának azért a nagyszabású és önfeláldozó munkáért, amelyet a Chevra Kadisa vezetősége szociális és karitativ téren kifejt. Biztosított a bizottság a Chevra Kadisa vezetőségét egyhangú bizalmáról, szeretetéről és ragaszkodásáról.

Ezután a különböző intézetekbe való felvételeket tárgyalták és a Szeretetházba, Aggokházába, Felnőtt Vakok Otthonába, Menedékházba mintegy hatvan ápolót vettek fel.

STEIN EMIL ÉS NAGY ANDOR 25 ÉVE TÖZSDE TANÁCSOSOK. A tőzsdetanács pénteki ülésében meleg ünneplésben részesítette a tanács Nagy Andor és dr. Stein Emil tőzsdetanácsosokat abból az alkalomból, hogy mint a tőzsdetanács tagjai immár 25 év óta fejtenek ki igen értékes tevékenységet az intézmény javára.

HITKÖZSÉGI TISZTVISELŐK NYUGDIJÜGYE. Az Orthodox Izraelita Hitközségi Tisztviselők Egyesülete dr. Stein Artur elnöklete alatt tartott ülésén foglalkozott a hitközségi tisztviselők nyugdíjügyével és elhatározta, hogy a minisztertől kérni fogja a nyugdíjintézet működésének megindítását és amennyiben ez bármely okból keresztülvihető nem volna, úgy addig is a hitközségi tisztviselők nyugdíj-, baleset és betegbiztosítási ügyének a MABI keretén belül való megoldását. Foglalkozott a gyűlés a hitközségi tisztviselők szociális helyzetével is.

A sírok ápolása

ugy a régi, Kerepesi-uti, mint az új központi izraelita temetőben április közepén veszi kezdetét

Befizetések a Pesti Chevra Kadisa szék házában VII. Erzsébet-körut 26

szám alatt már most eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is küldhetők.

Pályázói fogyatékoság egykor és most

Még a boldog béke idejében, 1911-ben történt, hogy egy Weiss Gyula nevű váradi zsidó fiatalember megpályázta az élesdi kir. járásbírósnál megüresedett végrehajtói állást. Mivel a protekció, bármily hihetetlenül is hangzik, már 1911-ben is számított valamit, ez a Weiss Gyula dr. Várady Zsigmondhoz fordult azzal a kéréssel, hogy protezsálja őt az akkori igazságügyminiszternél. Székely Ferencnél.

Dr. Várady Zsigmond levelet írt az igazságügyminiszternek, aki felkérte magához a pályázati kérvényt, alaposan megvizsgálta a dolgot és a következő levelet intézte Várady Zsigmondhoz:

— Tisztelt Barátom! Az élesdi kir. járásbírósnál megüresedett végrehajtói áll-

lásra Weiss Gyulát voltál szíves figyelmembe ajánlani. Nagybecsű érdeklődésed folytán értesítelek, hogy pártfogoltad az e helyen szükséges román nyelvet nem bírja és így ez alkalommal a legnagyobb sajnálatomra ki nem nevezhettem. Szívélyesen üdvözöl tisztelő híved: Dr. Székely sk. igazságügyminiszter.

A pályázói fogyatékoság tehát 1911-ben nem az volt, hogy a pályázót véletlenül „Weiss”-nek hívták, valószínűleg, hogy nem is igen érdeklődtek a „Weiss” vallása iránt sem. A fogyatékoság mindössze az volt, hogy az élesdi végrehajtói állásra pályázó ember nem tudott románul. Hát ilyen idők is voltak valaha. De hol vannak már ezek az idők? ... (SZABADSÁG)

Megalakult a Pesti Izr. Hitközség Nagyfuvaros-utcai templomkörzete

A pesti izraelita hitközség Nagyfuvaros utcai templomkörzete március 31-én, szerdán tartotta a'akuló választmányi ülését a hitközség székházának disztermében. Szegő Sándor körzeti elnök elnökletével és a választmány tagjainak nagy részvétele mellett. A pesti izraelita hitközség képviselőjében megjelent Stern Samu elnök, Eppler Sándor főtitkár és Csergő Hugó főjegyző.

STEFAN ZWEIG

Az Örök Lámpás

a világhírű író csodaszép Menorah-regénye. Minden zsidó ember nagy gyönyörűséggel olvashatja Stefan Zweig gyönyörű munkáját. — Igen szép kiállításban, egészvászonkötésben ára 4.— P. Rózsavölgyi kiadás. Kapható minden könyvkereskedésben.

Szegő Sándor elnöki megnyitójában melegen üdvözölte Stern Samu elnököt és rámutatott arra, hogy az ő példája alapján tekintette kötelességének a körzeti elnöki tisztség elvállalását, abban a reményben, hogy Stern Samu vezetése és utmutatása mellett tisztségét minél eredményesebben fogja betölteni tudni. Annak a reménynek adott továbbá kifejezést, hogy Józsefváros új temploma, a hitközség elnökének lekötelező ígéretéhez képest, mielőbb fel fog épülni s ezzel a józsefvárosi zsidóság régi óhajta fog teljesedésbe menni. Melegen üdvözölte ezután dr. Scheiber Lajos körzeti rabbit hetvenedik születésnapja alkalmából. majd köszönetét fejezte ki Braun Vilmos, dr. Gelencsér Miksa és Wertheimer Lajos választmányi tagoknak, akik a hitközség előjárása felkérésére a választmány mai formális megalakulásáig a körzet ügyeinek vezetésében mellette közreműködtek. Összefogásra, békés, mgértő együttműködésre hívták fel a körzet tagjait, hogy minél eredményesebben teljesíthessék feladataikat. hitközségünk, felekezetünk és hazánk javára.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után Stern Samu mondott köszönetet az üdvözlésért s úgy a maga, mint a hitközség egész előljárósága nevében bizalmának adott kifejezést az új vezetőség munkája iránt, hangoztatva, hogy az új templom felépítését már a legközelebbi jövőben meg fogják valósítani. Vállvetett együttműködést kért ő is a körzet és a választmány tagjaitól a közös nagy célok javára.

A választmányi ülés főtárgya az új vezetőség megválasztása volt és a választás eredményeképpen a körzet elnökhelyettese dr. Gelencsér Miksa, alelnökei Braun Vilmos és Wertheimer Lajos, körzeti előljárói dr. Balázs József, Benedek Dezső, Feldmann Salamon, dr. Körmöczy Zoltán, Steiner Aladár és Vitéz Aladár, körzeti előljáráhelyettesek: Áron Dezső, Gárdos Dezső, Goldner Jenő, Hochdorf Márk, Spiegel Rezső és dr. Weisz A. Lajos lettek. Megválasztották ezután a 12 vallásigazgató csoport vezetőit: Fult Zsigmond, Gottlieb Miklós, Hauer Ferenc, Heller Kálmán, Klein Izrael, Koller Izidor,

Link Lipót, Nagy Marcel, Rosenberg Ernő, Selinger Sándor, Szalvendy Félix és dr. Székely Adolf választmányi tagokat, majd megválasztották a szakközvetítőket s mint új bizottságot a Józsefvárosi Templom, Kulturház Iskola Építési Nagybizottságot, amelynek elnöke Vértés Emil, elnökhelyettese Szegő Sándor, ügyvezető alelnökei Vitéz Aladár, Wertheimer Lajos, Wertheimer Soma, főpénztárnoka Ungerleider Mór, pénztárnoka Liszt László, ellenőrei pedig Kertész Imre és Somos Sándor lettek.

Az újonnan megválasztott vezetőség nevében dr. Gelencsér Miksa körzeti elnökhelyettes mondott köszönetet a választmány tagjainak bizalmáért, hangsúlyozva, hogy az új vezetőség minden erejét latba fogja vetni a józsefvárosi zsidóság összhangjának megteremtésére, az új körzeti templom megvalósítására, a vallási és hazafias érzések hűségesebb ápolására.

Dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi a dástmondó bensőséges imájával ért véget az impozáns alakuló gyűlés.

Dr. Tasnádi Nagy András államtitkár meglátogatta a zsidó intézményeket

Dr. Tasnády Nagy András kultuszállamtitkár, a pesti izraelita hitközség elnökségének meghívására, látogatásával tisztelte meg a pesti izraelita hitközség területén lévő izraelita intézményeket. A kultuszállamtitkárt Stern Samu udvari tanácsos, hitközségi elnök, dr. Glücksthal Samu felsőházi tag, elnökhelyettes és Eppler Sándor főtárgyfogadta és kísérte végig szemleutján, amelynek során először is a Hősök Emléktemplomát és a Dohány utcai nagytemplomot tekintette meg, ahol különösen a hatalmas új orgona nyerte meg tetszését. A Bethlen-téri izraelita elemi iskola és templom épületének megtekintése után a hitközségi Alapítványi Fiuárvaházat látogatta meg a kultuszállamtitkár, ahol Vida Jenő felsőházi tag, az árvaház elnöke és Horváth Lipótné elnöksasszony fogadták és mutatták be a mintaszerű intézetet, majd a hitközség reálgimnáziumának és leánygimnáziumának megtekintésére került a sor, itt az államtitkárt Fuchs D. Rafael és dr. Zsoldos Jenő helyettesigazgatók fogadták és dr. Glücksthal Samu elnök-

helyettes, mint hitközségi oktatási előljáró ismertette a két intézetet. Ugyancsak nagy érdeklődéssel tekintette meg az államtitkár a pesti izraelita nőgyógyászati leányárvaházat, ahol Vészi Józsefné elnöksasszony fogadta, majd a hitközség Wechsbaum-féle vakok intézetét, ahol dr. Deutsch elnök és Kanizsai Dezső igazgató kalauzolták. Ezután el látogatott az államtitkár a pesti Szentegylet Szeretőkórházába és Aggokházába, ahol Kramer Miksa szentegyleti elnök és dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtárgyfogadták és ahol az államtitkár az intézet egyik száz éves ápolójával merült kedves beszélgetésbe. A szemleut utolsó állomása a pesti izraelita hitközség kórháza volt, ahol dr. Acél Dezső és dr. Lévy Lajos igazgató orvosok fogadták. Az államtitkár érdeklődve járta végig a kórház telepét és különösen behatóan tekintette meg a konyhát, kazánházat, nőgyógyászati és röntgen-intézetet, végül legteljesebb ismerését fejezte ki a hitközség elnökének a mintaszerű izraelita intézmények felett.

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvason

A Szombat már hetekkel ezelőtt megírta, hogy az eucharisztikus kongresszus alkalmával idesereglő vendégek elhelyezése óriási gondokat fog okozni a rendezőségnek és megpendítette az eszmét, hogy a zsidó lakosság is támogassa lakásadásal a világraszóló eseményt. Most jelent meg a hercegprimás ilyenirányú felhívása Budapest lakosságához. Illelnek és helyén volna, ha a zsidó vallásuak is kivennék a részüket a vendéglátásból.

Olvason

Az amsterdami egyetem senatusa nagy szótöbbséggel olyan határozatot hozott, amelynek értelmében értesítették a göttingai egyetemet arról, hogy az egyetem 200 éves jubileumára szóló meghívást nem fogadja el. Az amsterdami egyetem senatusa azzal indokolta a visszautasítást, hogy a mai Németországban a tudósok nem tudományos, hanem faji és vallási alapon állnak. Az amsterdami határozathoz csatlakozott az utrechti és a leideni egyetem is.

Olvason

Egy újpesti lapszerkesztő, a következőt üzeni egy költőnek: „Ön téved, a zsidó dalnokok nem a Ganges partján, hanem a Jordán partján búsultak.” Mi meg azt üzenjük a szerkesztő úrnak: „Ön téved, a zsidó dalnokok nem a Jordán partján búsultak, mert, amíg

ott voltak, addig szabad emberek voltak, hanem Babilon vizeinél szomorkodtak, mert elveszett hazájukra gondoltak.

Olvason

Pásztor Bertalannak, a váradi magyar újságírók doyenjének három nagyon tehetséges művészleánya van. Az egyik leány, Ágnes, kitünő szobrászművésznő, most készítette el a váradiak felejthetetlen főrabbiának emlékszobrát. A néhai főpap szobra olyan kitünően sikerült és olyan élethű, hogy amikor az elhunyt fia, dr. Kecskeméti Andor meglátta a szobrot, lehajtotta a fejét és a meghatottságtól sirni kezdett.

Olvason

A toulousei érsek, Saliege, az érsekség hivatalos közlönyében április 16-án nyilatkozatot adott közre, amelyben a német keresztény-üldözés és atiszemitizmus ellen emeli fel szavát. Az érsek drámai hangú nyilatkozatában kijelenti, hogy a katolikus vallás szelleme szerint minden egyén és minden fajta egyenlő az Úr színe előtt, tehát Isten ellen való véték, ha az emberek különbséget tesznek ilyen irányban. „Más fajtához tartozik, tehát azt tehetek vele, amit akarok” — írja többek között Saliege érsek — „ez olyan elv, amelyet csak az igazságtalan és erőszakos többség követhet. De ez az elv, hirdetőivel és gyakorlóival együtt előbb-utóbb meg kell, hogy semmisüljön.”

Olvasom

Egy szélsőjobboldali lap abból az alkalomból, hogy a szovjet rettegett politikai rendőrségének a vezetőjét, Jagodát letartóztatták, azt mondja, hogy eredeti neve: Herschl Jehuda volt. Ez csak kitalálás, amelyre a Jagoda név adott alkalmat. Ez a név azonban semmiféle összefüggésben nincs a Jehuda névvel, mert a szláv nyelvekben eperet jelent. De ki törődik az eperrel, amikor a mai viszonyok mellett a legfontosabb — a maszlag.

Olvasom

Franciaországban a legnagyobb ritkaság az antiszemita ujságközlemény. Éppen ezért kínos feltűnést keltett a szélsőjobboldali „Gringoire”-ben megjelent antiszemita cikk, amelynek szerzője egy bizonyos Béraud nevű író volt. A közleményre Josef Kessel, a kitűnő költő válaszolt, még nozzá nagyon éles hangon. Béraud ekkor levelet intézett Kesselhez és többek között azt írta, hogy cikke nem vonatkozik Kesselre, őt zsidó nívóta ellenére szereti és tiszteli és barátságára továbbra is számít. Kessel azonban nem elégedett meg ezzel a levéllel, hanem nyílt levelet intézett Béraudhoz, amelyben többek között a következőket írta: „Éppen olyan zsidó vagyok mint más, nagyon becsülöm Önt, barátságára azonban antiszemita érzelmei miatt nem reflektálok.” Ezzel véget is ért a polémia, Béraud ur szégye'i magát és hallgat. Mindenesetre azt a tanulságot szűrhejük le ebből a harcából, hogy Franciaország boldog ország, ahol ilyen szelíd és kulturális formák között játszódhatnak a zsidók és antiszemiták között a viták.

Olvasom

a névsort. kik kaptak állami kegydíjat 1957-re. Ószinté álmélkodással állapítjuk meg, hogy a Isten zsidó is szerepel...

Nem olvasom

Temesvárott a neológoknak és orthodoxoknak közös Chevrájuk van. A közös Chevra egyik hithű választmányi tagja az egyik gyűlésen szóvá tette, hogy a temesvári rabbi, valamint a kán'or is kohanita és a temetési funkciókat mégis zárt helyen végzik. A rabbi kijelentette, hogy ő hajlandó csak a szabadban ellátni a funkciókat, nem így a kántor, aki féltet'e messze földön híres hangját és továbbra is zárt helyen énekelt. A közös Chevra választmánya elhatározta, hogy valamilyen megoldást keres a kényes ügyben. A megoldás meglepő volt: az új Chevra-választások alkalmával egészen egyszerűen kibuktatják a hithű indítványozót, mégpedig olyképpen, hogy az orthodox hitközség egyszerűen nem jelölte...

Olvasom

Tasnády Nagy András államtitkár meglátogatta a pesti zsidóság vallási és jótékonyági intézményeit. Megnézte a templomokat, a Chevra Kadisa nagyszerű intézményeit, és mindenütt kifejezte megelégedését. A felekezeti közvélemény nagy örömmel veszi a látogatásban megnyilvánuló érdeklődést és biztosan tudja, az államtitkár meggyőződhetett arról, hogy a hitközségi intézmények valóban „országos” jellegűek.

NŐI ISTENTISZTELETEK A DOHÁNY UCCAI TEMPLOMBAN. A hívők redkívül nagy érdeklődése mellett kezdődött az elmúlt szombaton a Dohány uccai templom ezidei női istentiszteleteinek sorozata, amelyen nőegyleteink és felekezeti intézményeink testületileg vettek részt. Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi magasszárnyalású beszéddel nyitotta meg a női istentiszteletek sorát. A kántori teendőket Linetzky Bernát főkántor látta el. A női istentiszteletek a Sövuoszig terjedő szombatokon déli 12 órakor kezdődnek a Dohány uccai templomban: április 17-én, szombaton déli 12 órakor tartandó női istentiszteleten dr. Groszmann Zsigmond rabbi szónokol.

Vállveregetés

„Olvassa el, kérem Eichordt értekezését az Ótestamentumról és a Kereszténységről; élvezni fog“, szóló ácharon sel pészachkor F. barátom.

Elolvastam, de mi közünk van nekünk zsidóknak, ha valamelyik katolikus főpap, vagy protestáns theológus kimutatja, hogy az Ótestamentumot, a mi bibliánkat a kereszténység nem nélkülözheti. A zsidóságnak nem használ, mert míg Faulhaber bíboros a „vorchristliches Judentum“-ot dicséri, az u. n. antiszemitizmust, magyarán zsidófalást nem is érinti.

Ez még vállveregetés sem, mint régen, amikor keresztény jó barátunk kerülte a „zsidó“ szót és szóló: „Maguknál izraelitáknál. . .“

Fölös'eges vitatkozni a „bosszuálló Jehova“ beállítás ellen. Csodálkozhatunk-e a Krisztus előtti XIV. század büntető kódexén, amikor még a Kr. u. XVII. században bosszorkányokat égettek és egyik legvi'ágosabb látásu reformátor Genfben elégettette Servet-t? A XX. században két hatalmas birodalomban halál vár az árdrágítóra!

Nem kérünk vállveregetést, a fenntartást igenlő *de-vel*. Ismerje el végre a társadalom a mai zsidóságot, mint hazáját nemzetét igazán szerető, érte áldozó és dolgozó közösséget; nincs igaza egykori kedves, jeles tanítványomnak, hogy a zsidónak két arca van; természetes, hogy az angol, francia stb. zsidó ott angol, mint ahogyan természetes, hogy a délarábiai perzsa, keresztény jó arab perzsa és a bosnyák mohammedán katona hősieen küzdött és vérzett új hazája az osztrák-magyar monarchiáért.

Ne örüljünk minden kis részleges vállveregetésnek, de ne szisszenjünk fel azonnal, ha az a vállveregetés elmarad.

Van nekünk zsidóknak elég hibánk. Amint van a kereszténynek, muszlimnak, buddhistának stb. *A vallás az erkölcs, etika isteni forrása*, akár kinyilatkoztatott az, akár lágy szívű embernek (pl. Buddhának) alkotása.

Az Istenben való hit egyesíti szeretetben, megértésben a gens humanat, az emberisé-

get. a vox humana, az emberi hang mint a felekezeti egyoldalúság disszonáns ama harmóniában, amellyel Ezsajas próféta kecsegteti az emberiséget.

Aláírom azt, amit Stern Samu, ma vezetőnk, nem vezérünk (Führer) megírta, de fölösleges. A megértő magyarság még a legválságosabb időben, 1920-tól Bethlen István megnyugvást teremtő kormányzásáig közjogi helyzetünkön nem változtatott, mert ismerte összeforrottságunkat a nemzettel.

Ne repedezzen örömtől a szívünk, ha kiváló papok az Újtestamentum érdekében siker szállnak a dekalógus, a próféták, a zsoltárok mellett. Egyik sem gondol ekkor a mai zsidóságra, pedig az sokkal különb, az etika sokkal magasabb fokán áll, mint a „vorchristliches Judentum“, a kereszténység előtti zsidó népiesség, a zsidóság.

Dr. Kohlbach Bertalan.

HÁZITANITÁS. A zsidó szülők figyelméi felhívjuk arra, hogy állástalan ok'evéles *tanítók, tanítónők és tanárok* szerény díjazás ellenében készséggel és szakszerűen vállalják elemi és középiskolások korrepetálását, valamint egyes tárgyak (barmicva, hittan, német, francia, latin; zene; rajz stb) tanítását. Lelkiismeretes oktatás, szakképzettség, lélektani egyéni módszer. Fevilágosítással szolgál: Orsz. Izr. Tanítóegyesület titkársága, Wesselényi u. 44. Telefon: 1—440—85.

KAMARA MOZGÓ

(Joe Pasternak *produkció.*) Rendezte:

H. Kosterlitz. Fősz.: Deanna Durbin.

Három kis ördög

Hiradó

Előadások kezdete: hétköznapokon fél 6, fél 8, fél 10 órakor; szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשירי יהיה קדש

Dr. Ballagi Ernő:

Zsidó világnézet

Világok harcát éljük. Aki a történelmet régebben ismeri, az tisztában van vele, hogy az új elnevezés cégére alatt örök áramlatok küzdelme élesedett ki és csap nyíltabban össze. Minden zsidónak természetesen egyéni joga, hogy a maga helyzete és szellemi alkata szerint fogja pártját a közélet egy áramlatának, de ebben a tekintetben egyetlen korlátozást kell csak felállítanunk. *A zsidóság sohasem ismerket el jogosnak olyan irányzatot, mely a zsidógyűlöletet irta jelszóul zászlajára.* A Faraók, Hámánok, Titusok, Antiochus Epifanések politikája mindig helytelen. *A zsidóság nagy ellenségeinek soha nincs igazuk.*

Nem szükkörű elfogultságot hirdetek, nem is csupán a zsidó önérzet kérdését akarom kiélelni. Szent meggyőződésem és a történelem tanulmányozásából levont biztos hitem, hogy *az antiszemita utjai mindig gonoszak és hamisak.* Erre a legegyszerűbb logika is rávezethet mindenkit. A vádakról ugyanis, melyeken a zsidóüldözés alapul, mindenki tudja, hogy hazugok. Azokat hamisított adatokkal és okmányokkal támasztják alá. Az antiszemitizmus módszerei igazság-

talannak és embertelenek. Az antiszemitizmus a politikában a legritkább esetben cél, szinte mindig csak eszköz. Rendszerint más, titkos célok leplezésére helyezik az előtérbe a széles néprétegeknek tetszetős és gazdaságilag hasznos zsidógyűlöletet.

Mármost: *milyen politikai cél lehet az, melyet leplezve, gonoszság, hazugság és igazságtalanság árán kell megvalósítani?* Ime, ez az oka annak, hogy a zsidóság ellenségeinek soha sincsen igazuk. Az antiszemita szava minden vonatkozásban ugyanannyit ér, mint a zsidókérdésben, egyéb céljaik ugyanolyan károsak, mint a zsidóüldözés tekintetében.

Ezért tartok visszataszítónak minden zsidót, aki antiszemitákat „megért”, értük lelkesedik, győzelmüket kívánja és ünnepli. Ezért kárhoztatok minden zsidót, aki antiszemita diktaturák diadalaiért lelkesedik.

Nem igaz, hogy az egyik szélsőség ellen a másikat kell kívánni. A zsidóság gyűlölhetsi mindakét szélsőséget is, annál is inkább, mert *minden szélsőség egyformán zsidóellenes.* Akár vallási, akár faji, akár társadalmi alapon hirdetnék

is a zsidóság pusztulását, az ilyen áramlatok közt nem lehet osztályozni. Nem lehet egyik antiszemitizmus sem a másik fölé helyezni és a másikkal szemben elnézni.

És ha csakis ezek a szélsőségek lepnék el a világot, nekünk akkor is *van szellemi menedékünk és mentsovárunk: a mi évezredes zsidóságunk*. A zsidóságnak örök tanításai mindig meg tudják teremteni lelkünkben azt az egyensúlyt, mely átmeneti szellemi áramlatok és politikai irányok zátonyain átsegít.

Aki az antiszemitékkel szimpatizálni tud, az megérdemli, hogy az antiszemitizmus minden következménye vele szemben beteljesüljön. ezen az úton ismerje meg a maga végzete tévedését...

Zoltán Berkovits

Ministre officiant (Geneve)

Engedtetsek meg nekem is, hogy nagybecsű lapjának 10 éves jubileuma alkalmából én is az ünneplők soraiba lépjek. Bár rövid idő óta adatott meg nekem az a szerencse, hogy a „Szombat”-ot megismertem, de őszinte örömmel kell kijelentennem, hogy olvasása üdítő oázis, valóságos „auneg sabosz”. Öröm egy ilyen lapot a kézbe venni és olvasni, mert annak minden egyes sorából a kikristályosodott igazság, a zsidóság iránti mély szeretet és objektivitás világlik ki.

Meg vagyok győződve, erős hitem van arról, hogy amíg ilyen lapok odaadó munkássága szolgálja szent vallásunkat és tanunkat, addig a zsidóság munkásságának értéke hat évezred történelmi távlatán át is kristályos ragyogással világítja be a horizontot.

Zoltán Berkovits

Prof. dr. DONATH GYULA:

Két bibliamagyarázó

Életemben kétszer volt szerencsém kiváló és érdekes biblia-éxegétával találkozni. Az egyik Donath Benjámín volt — sok jóbarátja csak „Donáth bácsi” névvel becézgette, —, ki okkal fájlalta azt, hogy Mózes második parancsolatában: „Én, a te Istened, féltékeny Isten vagyok, ki megemlékezik az atyák bűneiről a gyermekek, harmad- és negyediglen”, a Vulgata, a katolikus egyház hivatalos latin fordítása a „pakéd” (megemlékezik) szót meglátogat (megbüntet) szóval fordítja. Pedig világos, hogy csak egy helyet, Mózes 1. könyvének (21, 1.) szavait említsem: „Az Örökévaló megemlékezett (pákád) Sáráról”. Exegétának fejtegetése szerint a parancsolat úgy értendő: az Ur Isten megemlékezik az atyák rossz példaadásáról, amidőn az utódokat megbüntetnie kellene.

Donath bácsink dr. Serédi Jusztinián-nak, akkor a római papképző kollégiumnak nagytudású egyházjogi tanára, Magyarországon rendi házában tartózkodása alkalmával ki tudta nála eszközölni fogadtatását a Vatikánban. Nem tudta nekem eléggé dicsérni a tiszteletet és előzékenységet, melyben őt a Vulgata-bizottság tagjai részesítették és a galantériát, mellyel magával hozott feleségét egy francia kardinális kitüntette. A Vulgata-bizottság egyes tagjainak héber tudását nem nagyra becsülte, de meghajolt egy angol kardinális nagy szakavatottsága előtt, ki tulajdonképen az egész fordítás vezetője volt. Soknyelvű tudása valóban bámulatos volt, mellyel a Budapesti Menetjegyirodában, mint levelező és tolmács kenyerét kereste, otthonos volt a latinban és a Septuagintában, a biblia ó-görög fordításában. Mindezt nagy szerénysége koronázta. Amidőn egy unokaöccsét látogatójeggyemmel az egyetemre fölvétele ajánlottam, ő klasszikus latinsággal szólította meg a felvevő tanárt, minek természetesen az azonnali föl vétel volt az eredménye. Azóta ő — béke szárnyal-

ja körül — a rákoskeresztúri temetőben nyugszik, de a lassan dolgozó Vulgata-bizottság még nem hozta a tőle kívánt korrekturákat.

És most a második exegétához fordulok, a köztiszteletnek és szeretetnek örvendő, jubilánshoz, dr. Kenéz-Kurländer barátomhoz. A zsidóság körül oly nagy érdemeket szerzett „Szombat“ szerkesztőjéhez. Neki bizony nem kevesebb baja van a „Veáhávtá loreáchá kámáchá (Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat) fordításával a Vulgataban, ahol a lereáchá, mint „proximus“ (népedbeli hozzá tartozó) szerepel. Pedig nagyszámú a hely, úgy Mózes öt könyvében, mint a Birákban, Jób, Jezsája és a Példabeszédekben, ahol a „reá“ szó általán ember-társat jelent. Én csak Mózes II. könyvéből, a XI. fejezet 2. versét idézem, amint Jiszráél Egyiptomból kiköltözése előtt felszólaltatik: „Beszélgetek a nép hallatára és mindenki kérjen felebarátjától (t. i. egyiptomból, méész réchu) és minden aszszony felebarátnőjétől (t. i. egyiptomi asszonytól, méész reuszáh) ezüst- és aranytárgyakat. És ide akarom még sorolni Jezsája egy költői szvát (XXXIV. 14.): „A sivatag vadállatai találkozni fognak a szárazföld vadjaival és az erdei vad kiáltani fog társára (reéhu).“ De az embertárs De az embertárs iránti szeretet a „ger“ (idegen) szóval is lett Jiszráél szívére kötve: „Szeressétek az idegent, mert idegenek voltatok Egyiptomban.“ Én dr. Kenéz-Kurländerhez fordultam, hogy „Isten szentesítéséről“ lévén szó, kérje meg Prof. Umberto Cassutot, a híres római hebraistát, hogy tegyen ez iránt lépéseket a Vulgata-bizottságnál. Ez meg is történt.

Ami engem illet, én már koromnál fogva, mely a zsoltár engedélyezte hetven-nyolcvan éven, Isten kegyelméből már jóval túl van, nem tarthatok arra igényt, hogy ezen helyesbítéseket még megéljem. De szívből kívánom, hogy jubilánsnak teljes testi és szellemi frissességben még lássa a diadalt hozzátartozóinak és barátainak örömére, nemkülönben a zsidóság díszére!

Kecskeméti Lipót és Gál Gyula

Tündérország; földre álmódott mennyország: a bibliai Paradicsom egy idevarázsoló szépsége — „Szeretetház.“ Messze a milliós főváros zajától. Hatalmas fák. Tündérliget. Rózsalugasok. Menedéke a betegeknek: szenvedőknek. Akár testi kórság, vagy lelki fájdalmak elől menekültek ide.

Ketten ülnek a kert egyik pompázóan szép szegletében. A nagy karosszékekből csak a fejek emelkednek ki. Hangosan vitázva. Az egyik férfi érdekes sötétcreol arcát őszes szakáll övezi. Hatalmas boltíves homlok: a nagy gondolkodót árulja el. De az arc szinte átszellemült felsőbbrendűségét két csodálatosan nagy és csodálatosan mély sötétbarna szempár adja meg. Léleklátó, lélek!eljes ragyogó tekintet: amelynek varázsa alól senki, ki egyszer is látta, nem szabadul soha. Soha többé nem tudja elfelejteni ezeket a fényes, emberszeretettő ragyogó szemeket.

Soha a megértő, fenkölt gondolkodású nemes embert, a tudós, a bölcs, a nagy orátor magával ragadó, szuggesztív egyéniségét!

A másik férjü — művész. Művésze a szónak. Az ország legelső szinpadának oszlopos tagja, az aradi optikus fia. A Nemzeti Színház büszkesége. Művészetével bearanyozta városát és fajtáját, melynek egyik nagy büszkesége.

Aranyember, Milton, Brogni biboros, Lear király, Shylock, De Simrose és az Elnémult harangokban a román pap és a többi, amelyek kitörülhetetlenül élnek emlékezetünkben.

Ez a két férjü — mindketten kiválóak, nagyok, csodálatot és szeretet váltanak ki embertársaik lelkéből.

Most itt, ebben a szépséges tündérvilágban, testileg megtörten bár és nagyon szenvedően, egymásra találtak.

A lelkük nagy gazdagsága, szavuk varázsa, szépsége, az egyivásúak egymáshoz vonzó kölcsönös értékelése volt a gyönyörű barátság alapja. A közös téma, a nagy lelkek kiválósága; mindenütt megsejteni, megérezni, megtalálni a fővényben is az aranyat. Heteiken át a megszokottságokon túl, bensőségesen

széppé mélyült, meghitté lett a beszélgetésük. És most és ma búcsúznak.

— Ma március 15.-ike van — mondja a nagy pap — és majd Isten segítségével három hónap elmúltával, június 15.-én itt ismét találkozunk. Életemnek legkedvesebb napjai voltak ezek. — Így búcsúzott hosszú, meleg, baráti kézszorítással.

Aztán szétváltak utjaik. A pap hazatért híveihez, családjához, fiához, unckáihoz. Aggódo gyengédség és a drága életért remegő féltéssel várták...

És — aztán három hónap elteltével — a művész ismét ott ült a szokott helyén. Még egy hét és ismét itt lesz a drága jóbarát, aki szívének olyan nagyon kedves és megszeretetté vált.

És ahogy fellapozza a napilapokat; eláll a szívverése; könny fátyolozza a tekintetét, fájdalmas férfizokogás tör fel a melléből.

— A nagy pap nincs többé, — hiába várják a Szeretetház rózsafái, a jóbarát.

És dr. Kecskeméti Lipót, a főrabbi, a legnagyobb, a legkiválóbb, a legigazabb, a legnemesebb, a legtökéletesebb ember; a magyar zsidók fájdalmasan szép büszkesége: most először életében, — nem lehetett pontos. Mint ez már második énjévé vált egész életében, fejedelmien pontos.

Nem jelenhetett meg, ígérete akarata szerint 1936. június 15.-iki találkozón Gál Gyulánál, — a budapesti Szeretetházban.

„Az emlékezés az egyedüli Éden, honnan ki nem űzhet senki.”

Érdekes beszédek a Lipótvárosi Kaszinó ünnepi vacsoráján

A Lipótvárosi Kaszinó kedden este Stein Emil elnök, Buday-Goldberger Leó alelnök és a tisztikar üdvözlésére vacsorát rendezett, amelyen többszázan vettek részt. Az ünnepi beszédet dr. Farkas Ignác egészségügyi főtanácsos, főorvos mondotta, aki magasszárnyalásu köszöntőjében nem csupán Stein Emilt és Buday-Goldberger Leót köszöntötte, de mélyenszántó, gondolatokban gazdag és a kor problémáit kitűnően megítélő beszédet mondott.

Farkas Ignác rámutatott arra, hogy a kultúra által termelt eszközöket néhány országban olyan eszmekör szolgálatába állították, amelynek nyomában pusztulás, vér és igazságatlanság fakadt.

Egy nagy nemzet fajbiológiai alapon kizár saját népe közül százezreket, olyanokat is, akik hozzájárultak nemzeti nagyságához, egy másik nép egész társadalmi osztályokat pusztít ki, Spanyolországban testvér testvért gyilkol, mégis mindez nem a kultúra csődje, csupán az, hogy az erkölcsi szolidaritás összetartó fogalmai nem fejlődtek olyan arányban, mint amilyen arányban erősödnek az anyagi szolidaritás szétbontó elemei.

Beszélt ezután arról, hogy az ilyen esz-

méssel szemben felvilágosító munkát kell végezni és mindenek előtt a fiatalságot kell megóvni a fertőzéstől.

Meg kell érteni a fiatalság szomorú helyzetét és ezen segíteni kell. Nem úgy, hogy rögtön vezető pozícióba jussanak, hanem úgy, hogy az érvényesülés lehetőségét megnyissák számukra. Beszédét azzal fejezte be, hogy bízunk kell abban, hogy a kultúra és művészet értékeit csorbítatlanul fogjuk átadni az utókornak.

KRASZNER LAJOSNAK, Budapest egyik legismertebb posztónagykereskedőjének fia, Kraszner János, aki a cégnek fiatal és tehetséges cégvezetője, eljegyezte Szabó Márta bécsi urilányt, dr. Szabó Istvánnak, az European Times kiadóvállalat tulajdonosának leányát.

Különhajó pünkösdkor Bécsbe. A Forfait utazási iroda (Mária Valéria u. 13) külön hajókirándulást rendez a Terézvárosi Sakkör részére. Indul V. 15-én d. u. 5 órakor a Ferenc József hidi hajóállomásról. Menettérti jegy P 12.80. Jelenkezni lehet a Terézvárosi Sakkör helyiségében (VI., Nagymező u. 22—24.) Telefon: 1-254-06. este 7—8 között és a Forfait utazási irodában.

Olvasom

Wagner Richárd, akit hova-tovább a hitleri Németország teljesen és tökéletesen ki-sajátít magának, nem minden jogos alap nélkül, hiszen köztudomású, hogy Wagner valóban antiszemita volt életének utolsó évtizedeiben, — nem volt mindig olyan szélsőséges és intranzigens zsidógyűlölő. Ezi bizonyítja Wagnernek az a levele, amelyet Meyerbeer-hez, a híres zeneszerzőhöz intézett 1840. február 15.-én:

„...Aber zu dem allen fehlt mir nur etwas und dies Etwas ist sehr wichtig, ist alles, und ist leider nicht hier, denn dies Etwas sind Sie, mein angebeteter Meister. Von meiner ewigen Seligkeit habe ich, allerdings verworrene Ahnungen, die orthodoxeste Überzeugung habe ich aber davon, dass, wenn ich hier auch nur eine Stecknadel erobern soll, dies einzig und allein nur durch Ihre Hilfe und Protektion geschehen wird.”

So grossmütig kann ich mir den Himmel kaum denken; ich sehe im Gegenteil kommen, dass ich sie von Aeonen zu Aeonen mit Dankestammeln verfolgen werde, bei Sie endlich, aufgebracht, auch in der Seligkeit haben, mich in die Hölle schicken werden; dann werden Sie wohl nichts mehr davon vernehmen; die Versicherung aber kann ich Ihnen geben, dass ich auch da noch Dank stammeln werde. Bis zu dieser rührenden Katastrophe nehme ich nichtsdestoweniger noch einmal Ihre Güte in Anspruch und bitte.”

„In ehrfurchtvollerste Verehrung verharre ich Ihr mit Herz und Blut ewig verpflichteter Untertan Richard Wagner.”

DR. FAZEKAS ISTVÁN HALÁLÁ.

Dr. Fazekas István, a pesti izr. hitközség Siketnéma Intézetének iskolaorvosa ez év április 9-én Budapesten meghalt. Az elhunyt egy évtizeden keresztül buzgó odaadással és lelkiismeretességgel állott az intézet betegeinek rendelkezésére és széles kö-

TIVOLI FILMSZÍNHÁZ

TELEFON 123-049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Április 15-től

PERCZEL, RÁDAY, KABOS, GOMBA-
SZÖGI, SZIKLAY, GÓZON, MÁLY és
SALAMON**LOVAGIAS ÜGY**Hunyady Sándor vigjátéka nyomán film-
re írta Vadnay László. Rendezte: Székely
István.**LEGENDÁS MUCT**

Liszt Ferenc zenéjével

VESZÉLYES SZÁLLODA

Színes filmsoda

VILÁGHIRADÓ

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4
órától, vasár- és ünnepnap fél 2 órától tolytatólag
Az első előadás mérsékelt helyárrakkal
Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt,
vasár- és ünnepnap pénztárnyitás d. e. 11 órakor

rökben tett megbecsülésre szert. Temetése április 11-én nagy részvét mellett ment végbe a rákoskereszturi izr. temetőben, ahol dr. Schwarcz Benjámín rabbi megkapó beszéde után dr. Deutsch Ernő igazgató főorvos, az Ingyentej Egyesület nevében, Kanizsai Dezső pedig az Izr. Siketnémák Országos Intézete és a Wechselmann-féle vakok intézete nevében bucsuztatta az elhunytat.

A BERLINI ZSIDÓ TÉLI SEGÉLY MÉRLEGE. Megható, hogy a nehéz sorsban levő berlini zsidók milyen derekasan kikveszik részüket a jótékonykodásból. A legutolsó kimutatás szerint a berlini zsidók 1936 októberétől 1937 márciusáig a következőket adományozták a téli segély céljaira: 88222 mm. szemet, 94.361 font cukrot, 26.845 font lisztet, 56.931 font rizst, 22.590 font hüvelyes veteményt és 35.883 font gyurt tészta és egyéb élelmiszert. Ezenkívül kiosztottak 45.000 drb ruhaneműt, közöttük 3.000 férfi öltönyt, 18000 női ruhát, 3.100 inget, 2.500 női kabátot és 2.000 férfi kabátot.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Kenéz-Kurländer Ede, Budapest, VI. gr. Zichy J. u. 43.
Telefon: 1-271-35. — Előfizetés ára: egész évre 50 pengő, egyszerű papíron 20.— P.
Postatakarékszám 16.760

NÁDOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty ucca 47/a. Tel.: 1-128-98
Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára